

Roomalaiskirjeen selitys 33
Room. 13:1–14

Kuuliaisuudesta esivaltaa kohtaan

Olemme päässeet apostoli Paavalin Roomalaiskirjeen selityksessä lukuun 13. Se kuuluu viimeiseen jaksoon, jossa Paavali antaa kirjeensä lopuksi erilaisia kehotuksia kristityille.

On huomattava, että nuo kehotukset eivät ole kirjeen pääteema. Pääteemana on ollut se, miten ihmisestä tulee vanhurskas eli Jumalalle kelpaava. Se tapahtuu, kun ihminen uskoo Jeesuksen Kristukseen ja hänen tekemäänsä syntien sovitukseen. Se tapahtui ristillä, kun Jeesus kärsi syntiemme rangaistuksen. Ylösnousemuksessaan hän voitti kuoleman ja syyllisyyden vallan. Se annetaan omaksi sille, joka uskoo sitä koskevan lupauksen olevan totta. Näin usko luetaan ihmiselle vanhurskaudeksi eli Jumalalle kelpaavuudeksi. Samalla hän saa omakseen uuden elämän Jumalan yhteydessä. Sen vaikuttaa kristillinen kaste, joka merkitsee liittämistä Kristuksen yhteyteen.

Loppukehotuksissaan Paavali kertoo, mitä käytännön johtopäätöksiä noista Jumalan pelastusteoista ja niiden omistamisesta uskon ja kasten kautta on tehtävä. Viimeksi käsitelimme suhdetta yksittäisiin ihmisiin. Tällä kertaa Paavali käsittelee kristillisen uskon suhdetta yhteiskuntaan ja sen poliittiseen vallankäyttöön.

Maallinen ja hengellinen esivalta

Jokainen olkoon alamainen sille esivallalle, jonka vallan alla hän on. Sillä ei ole esivaltaa muutoin kuin Jumalalta; ne, jotka ovat, ovat Jumalan asettamat. Sentähden, joka asettuu esivaltaa vastaan, se nousee Jumalan säätämystä vastaan; mutta jotka nousevat vastaan, tuottavat itsellensä tuomion (Room. 13:1–2).

Tämän ajattelun taustana on Jeesus itse ja hänelle Jerusalemin temppelissä tehty kiero kysymys:

Silloin fariseukset menivät neuvottelemaan keskenään, miten saisivat Jeesuksen sanoistaan ansaan. He lähettivät hänen luokseen opetuslapsiaan yhdessä Herodeksen kannattajien kanssa. Nämä sanoivat: "Opettaja, me tiedämme, että sinä puhut totta ja opetat Jumalan tietä totuuden mukaisesti. Sinä olet ihmisistä riippumaton etkä tee eroa heidän välillään. Sano siis meille, mitä mieltä olet: onko oikein maksaa keisarille veroa vai ei?" Mutta Jeesus huomasi heidän kieroutensa ja sanoi: "Te teeskentelijät! Miksi te yritätte saada minut ansaan? Näyttäkää sitä rahaa, jolla maksatte veronne." He ottivat esiin denaarin. Jeesus kysyi heiltä: "Kenen kuva ja nimi siinä on?" "Keisarin", he vastasivat. Silloin Jeesus sanoi heille: "Antakaa siis keisarille mikä keisarille kuuluu ja Jumalalle mikä Jumalalle kuuluu." Kuullessaan tämän he hämmästyivät. He jättivät Jeesuksen rauhaan ja lähtivät pois. (Matt. 22:15–21)

Jeesus erotti toisistaan Jumalan vallan ja yhteiskunnan vallan (keisari) ja totesi, että molemmilla on oma oikeutettu alueensa. Siitäkin huolimatta, että keisari oli pakana, joka ei tuntenut Jumalaa. Silti hänellä oli valta yhteiskunnallisissa asioissa ja se oli hänelle annettava. Mutta silti Jumalalle oli annettava se, mitä hänelle kuuluu, eli ihmisen sydämen usko ja rakkaus.

Samalla tavalla Paavali opetti Rooman kristittyjä, joille kyllä oli tuttua Rooman keisarivallan väärinkäytökset ja tuhlailevaisuus. Siitä huolimatta Paavali opetti, että esivalta, myös Rooman esivalta oli peräisin Jumalalta. Hän on asettanut yhteiskunnallisen vallankäytön ja sitä palvelevat virkamiehet. Siksi maallisen esivallan vastustajat vastustavat itseään Jumalaa ja tuottavat itselleen turmion.

Maallisen esivallan tehtävistä

Sillä hallitusmiehet eivät ole niiden pelkona, jotka tekevät hyvää, vaan niiden, jotka tekevät paha. Jos siis tahdot olla esivaltaa pelkäämättä, niin tee sitä, mikä hyvää on, ja sinä saat siltä kiitoksen; sillä se on Jumalan palvelija, sinulle hyväksi. Mutta jos paha teet, niin pelkää; sillä se ei miekkaa turhaan kannan, koska se on Jumalan palvelija, kostaja sen rankaisemiseksi, joka paha tekee (Room. 13:3–5)

Maallinen esivalta pitää yllä ulkonaista järjestystä, pakolla. Antiikissa sen symbolina oli miekka. Aivan vastaavalla tavalla kuin Suomessakin poliisin vaakunatunnuksena nykyisin on lyhyt lyömämiekka. Jumala on antanut tämän vallan maallisille vallanpitäjille. Ideana on, että luomistyössä Jumala on asettanut jokaisen kansakunnan ja kulttuurin tietoisuuden hyvästä ja pahasta, oikeasta ja väärästä. On oltava joku virallinen instanssi, joka valvoo, jos ei muuten niin pakolla, että ihmiset eivät tee vääryyttä toisilleen. Tai jos tekevät, niin siitä on seurauksena julkisesti säädelty rangaistus.

Sitä varten on olemassa oikeuslaitos, joka tutkii, onko joku tehnyt lähimmäistään vastaan vääryyttä. Sillä on apunaan tarvittaessa poliisi, jolla on oikeus käyttää tarvittaessa vaikka väkivaltaa saadakseen rikolliset edesvastuuseen. Samaten sillä on oikeus käyttää väkivaltaa tuomioistuimen antamalla luvalla, rangaistakseen ja ojentaakseen väärintekijöitä.

Krisitllsiessä perinteessä tämä yhteiskunnallinen valta on, Jeesuksen periaatetta seuraten, eri asia kuin uskonnollinen valta. ”Antakaa keisarille, mikä keisarin on ja Jumalalle mikä Jumalan on.” Siksi oikeuslaitos ja yhteiskunnan hallinto ja poliisivoimat eivät kristillisissä maissa kuulu kirkolle. Tämä on hyvin erilainen käytäntö kuin islamilainen ajattelu, jossa myös yhteiskunnallinen vallankäyttö kuuluisi olla islamin uskonyhteisön johtajien käsissä. Harvassa maassa tosin näin on, mutta se taas on kai länsimaisen, perimmiltään kristillisen ajattelun tulosta.

Hengellisen vallan eli kirkon tehtävistä

Toisaalta kristillisen ajattelun mukaan on sitten olemassa yhteiskunnan hallinnosta erillinen kirkko ja sen hallinto ja johto. Se ei saa toimia ulkonaisen pakon varassa. Sydämiä ei voi taivuttaa

Jeesuksen puoleen miekalla tai ulkonaisella pakolla. Kirkkoa hallitsee evankeliumin saarna, joka vakuuttaa ihmisen sisäisesti ja saa aikaan uskon.

Ja kuitenkin kirkolle on hyötyä maallisesta esivallasta. Maallinen esivalta pitää huolta siitä, että yhteiskunta ei sorru väkivaltaan. Kuten sanottua, se pakottaa ihmisiä Jumalan käskyjen ulkonaiseen tottelemiseen. Vailla sitä yhteiskunta sortuisi väkivaltaan ja karkeaan itsekkyyteen ja siitä olisi haittaa kirkollekin.

Mutta maallinen esivalta ei voi tuoda ihmisiä sovintoon Jumalan kanssa. Sen tekee vain kirkon esillä pitämä evankeliumi Jeesuksesta sekä siihen perustuvat sakramentit. Siksi Jeesus sanoi: ”Antakaa Jumalalle se mikä Jumalalle kuuluu”. Hänelle kuuluu ihmisen sydän. Sitä ei valloiteta keisarin tai hänen virkamiestensä laeilla tai asetuksilla. Se valloitetaan Jeesuksesta kertovalla evankeliumilla. Sitä eivät pidä esillä keisarin virkamiehet vaan Jeesuksen asettamat apostolit ja heidän seuraajansa.

Omantunnon tähden

Siksi tulee olla alamainen, ei ainoastaan rangaistuksen tähden, vaan myös omantunnon tähden. Sentähdenhän te verojakin maksatte. Sillä he ovat Jumalan palvelusmiehiä, ahkeroiden virassansa juuri sitä varten. Antakaa kaikille, mitä annettava on: kenelle vero, sille vero, kenelle tulli, sille tulli, kenelle pelko, sille pelko, kenelle kunnia, sille kunnia (Room 13:6–8).

Esivalta on siis Jumalan tahtoma asia. Siksi kuuliaisuus esivaltaa ja sen lakeja kohtaan on kuuliaisuutta Jumalaa ja hänen tahtoaan kohtaan. Tätä tarkoittaa, että kristityn on oltava kuulainen esivallalle, ei ainoastaan rangaistuksen tähden vaan myös omantunnon tähden. Siksi veron ja tullin maksaminen on kristitylle myös jumalasuhteen asia; eikä vain sen asia, että jääkö siitä verotarkastajan tai tullimiehen edessä kiinni. Jos niissä lintsa tai venyttää totuutta, silloin tekee vastoin Jumalaa ja se näkyy ja tuntuu omassatunnossa, jossa Jumala arvioi meitä ja tekojamme. Vaikka tullimies tai verokarhu ei näkisikään.

Entä jos maallinen valta on Jumalaa vastaan?

Asiassa on kuitenkin yksi poikkeus. Jos maallinen esivalta tekee tai vaatii tekemään sellaista, mikä on selvästi vastoin Jumalan tahtoa; silloin sitä ei pidä totella. Tästä on Raamatussa esimerkkinä kertomus apostoleista, joita juutalaisten hallitusmiehet kovistelivat evankeliumin julistamisesta:

Kun neuvoston jäsenet näkivät Pietarin ja Johanneksen rohkeuden ja totesivat heidät oppimattomiksi kansanmiehiksi, he olivat ihmeissään. He tunsivat nämä Jeesuksen seuralaisiksi, ja kun he vielä näkivät parannetun miehen seisovan apostolien vieressä, he eivät voineet väittää vastaan. He käsivät apostolien poistua istuntosalista ja neuvottelivat keskenään: "Mitä me teemme näille miehille? Heidän toimestaan on selvästikin tapahtunut ihme. Jerusalemilaiset sen jo tietävät, emmekä me voi sitä

kiistää. Mutta ettei tapaus tulisi kansan parissa vielä laajemmalti tunnetuksi, meidän on paras jyrkästi kieltää heitä enää puhumasta sen miehen nimessä kenellekään."

He kutsuivat apostolit sisään ja kielsivät heitä enää puhumasta tai opettamasta yhtään mitään Jeesuksen nimessä. Mutta Pietari ja Johannes vastasivat heille: "Onko Jumalan edessä oikein totella enemmän teitä kuin Jumalaa? Ratkaiskaa itse. Me emme voi olla puhumatta siitä, mitä olemme nähneet ja kuulleet." Silloin neuvoston jäsenet uhkailivat heitä entistä ankarammin, mutta päästivät heidät sitten vapaaksi kansan tähden. He katsoivat mahdolliseksi rangaista miehiä, sillä kaikki ylistivät Jumalaa sen johdosta, mitä oli tapahtunut. Olihan mies, joka tällä tunnusteolla oli parannettu, jo yli neljänkymmenen vuoden ikäinen. (Apt. 4:13–22)

Ei siis ole aina aivan itsestään selvää, että kirkon ja kristittyjen pitää aina ja kaikessa totella esivaltaa. Tämän varhainen kirkko sai todeta kristittyjen vainoissa. Rooman esivalta yritti pakottaa heidät uhraamaan keisarin kuvapatsaalle kuoleman ja kidutuksen uhalla. Jotkut taipuivat, mutta useimmat kärsivät enemmän marttyyrikuoleman. Heidän taipumattomuutensa ja uskollisuutensa vuoksi heistä tuli veritodistajia. Heidän verensä kasteli sen evankeliumin siemenen, joka hieman myöhemmin käänsi pakanallisen Euroopan.

Luterilainen kirkko ei ole aikojen saatossa oikein osannut erottaa oikeata esivallan tottelemista väärästä. Karkeimmin tämä näkyi 1930- ja 40-lukujen Saksasta. Siellä luterilainen kirkko oli johtajiensa kelvottoman teologian takia täysin rähmällään Hitlerin edessä.

Toki jotkin luterilaiset teologit, kuten Dietrich Bonhoeffer, nousivat vastustamaan Hitleriä. Bonhoeffer maksoi siitä hengellään. Hänet hirtettiin keskitysleirillä vain muutamia päiviä ennen kuin liittoutuneiden joukot vapauttivat sen. Leirillä hän kirjoitti sanat tunnettuun virteeseen 600 ”Hyvyyden voiman ihmeelliseen suojaan”.

On kuitenkin huomattava, että Paavalin ja Jeesuksen itsensä opetusten mukaan yhteiskunnan vääryyden on oltava vakavaa ja järjestelmällistä, ennen kuin sitä saa ruveta vastustamaan vedoten Raamattuun. Sekä Jeesuksen että Paavalin kohtaama Rooman valtakunta oli pakanallinen yhteiskunta, jossa ei ollut demokratiasta tietoaakaan. Lisäksi se piti yllä miehitysvaltaa Jeesuksen kotimaassa. Silti Jeesus sanoi: ”Antakaa keisarille, mikä keisarin on.”

Näin ollen, se ei voi riittää kristitylle omalletunnolle syyksi vastustaa yhteiskuntaa tai sen viranomaisia laittomin keinoin, jos ei ole tyytyväinen johonkin poliittikkoon tai virkamieheen tai saamaansa verotuspäätökseen tai työttömyyskorvauksen tai opintotuen määrään. Tai siihen, että sai liian kovat sakot ylinopeudesta. Vaikka siinä ei nyt kaikki olisikaan ihan näpälleen oikein, niin sellaisessa pullikointi on mielestäni sitä, mistä Paavali kirjoittaa: ”Sentähden, joka asettuu esivaltaa vastaan, se nousee Jumalan säätämystä vastaan; mutta jotka nousevat vastaan, tuottavat itsellensä tuomion.”

Toki oikaisua saa kaikkeen kristittykin hakea. Mutta sen on tapahduttava julkisia, yhteiskunnallisen lainkäytön säätämiä kanavia myöten. Tai rauhanomaisessa mielenosoituksessa. Mutta ei väkivalloin tai laittomuuksilla.

Puhuttuaan yhteiskunnallisista asioista Paavali palaa loppukehotuksissaan vielä uudelleen puhumaan rakkaudesta yksittäisen kristityn elämässä.

Älkää olko kenellekään mitään velkaa, muuta kuin että toisianne rakastatte; sillä joka toistansa rakastaa, se on lain täyttänyt. Sillä nämä: "Älä tee huorin, älä tapa, älä varasta, älä himoitse", ja mikä muu käsky tahansa, ne sisältyvät kaikki tähän sanaan: "Rakasta lähimmäistäsi niinkuin itseäsi". Rakkaus ei tee lähimmäiselle mitään pahaa. Sentähden on rakkaus lain täyttämys. (Room 13:9–10)

Valvokaa!

Kuten on todettu, Paavalin kehoitukset ovat käsietlleet sekä kristityn suhdetta toisiin kristityihin, muihin lähimmäisiin sekä yhteiskuntaan. Niissä kaikissa olennaista on vilpittömän rakkaus ja kunnioitus ja Jumalan tahdon etsiminen.

Ja tehkää tämä, koska tunnette tämän ajan, että jo on hetki teidän unesta nousta; sillä pelastus on nyt meitä lähempänä kuin silloin, kun uskoon tulimme. Yö on pitkälle kulunut, ja päivä on lähellä. Pankaamme sentähden pois pimeyden teot, ja pukeutukaamme valkeuden varuksiin. Vaeltakaamme säädyllisesti, niin kuin päivällä, ei mässäyksissä ja juomingeissa, ei haureudessa ja irstaudessa, ei riidassa ja kateudessa, vaan pukekaa päällenne Herra Jeesus Kristus, älkääkä niin pitäkö lihastanne huolta, että himot heräävät. (Room 13:11–14)

Nukkuminen on vertauskuva ja tarkoittaa sitä, että ihminen ei ole tietoinen itsestään eikä Jumalasta ja elämästä hänen yhteydessään. Siksi Pyhän Hengen luoman elämän sijaan tulee hengellisesti turtunut syntielämä.

Paavalin mukaan kristityn ei kuitenkaan pidä nukkua synnin unessa. Pitää elää hengellistä elämää Jumalan kasvojen edessä. Siihen ei kuulu juopottelu, syöpöttely tai irstaus, ei riitely, eikä kadehtiminen.

Jae 14 on kuuluisa siitä, että se sai aikaan kirkkoisä Augustinuksen kääntymisen. Hän oli jossain puutarhassa kamppailut etsikkoaikanaan, että miten löytäisi Jumalan. Silloin hän kuuli naapuritalon pihalta pikkutyön äänen laulavan: "Tolle, lege, tolle, lege!" eli "Ota, lue, ota, lue!" Ja hän avasi umpimähkää puutarhapöydällä olevan niteen Paavalin kirjeitä. Hänen silmiinsä sattui tämä teksti: "Vaeltakaamme säädyllisesti, niin kuin päivällä, ei mässäyksissä ja juomingeissa, ei haureudessa ja irstaudessa, ei riidassa ja kateudessa, vaan pukekaa päällenne Herra Jeesus Kristus, älkääkä niin pitäkö lihastanne huolta, että himot heräävät."

Olisiko Augustinuksella ollut vaikeuksia noitten mainittujen paheitten kanssa? Joka tapauksessa teksti kolahti hänen kovasti. Hän tuli kovaan katumukseen, otti kasteen ja tuli kristityksi. Hän koki, että Jeesukselta saa voiman ja mahdollisuuden elää uutta elämää, johon oma tahto ei riitä.

Luther selittää jaetta 14 seuraavasti:

Tässä hän lyhyesti, kuin yhteen kooten, näyttää meille kaikki valkeuden varusteet kehottaessaan meitä pukeutumaan Kristukseen. Kristukseen pukeudutaan kahdella tavalla. Ensiksi siten, että pukeudumme hänen hyveeseensä, ja se tapahtuu uskossa, joka turvautuu siihen, että Kristus on kuollut puolestamme, tehden kaiken meidän hyväksemme - - Toiselta kannalta katsoen hän on meidän esikuvamme, jota meidän pitää noudattaa, tullen hänen kaltaiseksi, käyttäen samaa hyveen pukua, jota hänkin käyttää. (Kirkkopostilla I, s. 23)